

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Інституту
історії України НАН України
від 25.09.2018 р., протокол № 8

Голова вченої ради,
академік НАН України
Смолій В.А.

СИЛАБУС НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

підготовки здобувачів вищої освіти
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня: доктор філософії (PhD)
за спеціальністю: 032 «Історія та археологія»
галузі знань: 03 «Гуманітарні науки»

Київ – 2018

Розробники силабусу:

Гарант освітньої програми:

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Нормативні навчальні дисципліни.

Дисципліни професійної підготовки

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Спеціальність: 032 «Історія та археологія»

Освітній рівень: третій рівень освіти (доктор філософії)

РОЗРОБНИК СИЛАБУСУ: Томозов Валерій В'ячеславович, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, зав. сектору генеалогічних та геральдичних досліджень Інституту історії України НАН України (гарант науково-освітньої програми, керівник науково-педагогічної практики)

Тел. роб. +38(044)279-87-04

Е-mail: tomazov.valery@gmail.com

Персональні профілі та сторінки web-ресурсів:

<http://irbis-nbuv.gov.ua>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=dhk7Yf0AAAAJ&hl=ru>

<http://www.nas.gov.ua-UA/PersonalSite/Pages/default.aspx?PersonID=0000018852>

<http://resource.history.org.ua/person/0000445>

<https://orcid.org/0000-0003-4052-9438>

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS (120 годин)

Аудиторних занять: не передбачено.

Самостійна робота практикантів: 120 годин, з них пасивна практика – 80 годин, активна (аудиторна) практика – 40 годин.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

Анотація курсу

Науково-педагогічна практика розрахована на слухачів (аспірантів), які мають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

Вона побудована за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Науково-педагогічна практика безпосередньо пов'язаний з навчальними курсами з джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін, а також всіма пропонованими вибірковими курсами. Науково-педагогічна практика націлена на вдосконалення навичок поширення знань з обраного аспірантом напряму історичної науки, тому відбувається на базі кафедр відповідного спрямування київських провідних вищих навчальних закладів.

Мета науково-педагогічної практики: підвищення рівня компетентностей з організації та здійснення процесу викладання у вищих закладах освіти, практичне використання знань, набутих аспірантами під час навчання за науково-освітньою програмою.

Завдання науково-педагогічної практики:

- відвідування та аналіз лекцій, семінарів та інших практичних занять викладачів різних кафедр вищих навчальних закладів, з якими Інституту історії України НАН України має договори про організацію науково-педагогічної практики;

- безпосереднє ознайомлення з формами та методиками викладання циклу навчальних дисциплін, які забезпечують відповідні кафедри вищих навчальних закладів;

- опрацювання документів науково-методичного забезпечення освітнього процесу першого (бакалаврат) та другого (магістратура) рівня вищої освіти (науково-освітніх програм, робочих програм, силабусів, начальних планів);

- планування лекцій, семінарів та інших практичних занять упродовж науково-педагогічної практики, підготовка конспектів та проведення занять;

- систематичний аналіз своєї педагогічної діяльності, ведення щоденника науково-педагогічної практики;

- участь у роботі кафедри: науково-дослідній, освітньо-виховальній, організаційній, науково-методичній;

- доручення до організації та здійснення наукової діяльності студентів (написання статей, підсумкових дослідних робіт, дипломів, виступів на конференції тощо);

- підготовка звітної документації про свою діяльність, зокрема звіту про результати науково-педагогічної практики.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ

Шифр згідно з ОНП	Компетентності
Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК2	Здатність використовувати у професійній діяльності базові загальні знання з різних наук (філософії науки та культури, педагогіки, біології, медицини, антропології, мистецтвознавства, демографії тощо).
ЗК 4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у різних видах професійної діяльності; володіти основними методами і засобами набуття, зберігання та обробки інформації; знаходити необхідну інформацію, критично її осмислювати, порівнювати та аналізувати з метою визначення рівня її вірогідності; користуватися бібліотечними та архівними фондами як традиційними, так і електронними.
ЗК 5	Здатність генерувати нові ідеї, відстоювати та обґрунтовувати власні гіпотези, вести виважену фахову дискусію.
ЗК 6	Здатність виявляти, формулювати і розв'язувати дослідницькі проблеми, приймати обґрунтовані рішення та створювати алгоритм їхнього втілення у практику.
ЗК 7	Здатність до наукового пошуку; володіння необхідним дослідницьким інструментарієм; адекватного висвітлення та оцінювання історичних знань.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 1	Знання основних процесів та подій з історії людства різних історичних епох, розуміння сутності процесів та причинно-наслідкових зв'язків.
ФК 2	Володіння сучасною науковою термінологією, глибоке розуміння змісту фахових термінів.
ФК 3	Знання з філософії історії, зокрема розуміння сутності історичних теорій щодо реконструкції минулого людства,

	обізнаність з основними науковими напрямками та науковими школами.
ФК 9	Здатність визначати вплив соціокльтурного середовища, політичної системи на формування особистості та роль особистості в історії.
ФК 10	Здатність організовувати та здійснювати наукову і викладацьку діяльність, використовуючи весь існуючий на сьогодні арсенал методів та технічних засобів.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 10	Професійно проводити дискусію, дотримуватися наукової етики.
ПРН 11	Професійно презентувати результати власних досліджень, наочно демонструвати власний внесок у розробку певної наукової проблеми.
ПРН 12	Встановлювати міцні, доброзичливі контакти з колегами, будувати їх на засадах взаємоповаги, корпоративної етики.
ПРН 13	Дотримуватися принципів академічної доброчесності у дослідницькій та науково-педагогічній діяльності.
ПРН 14	Бути здатним до саморозвитку та самовдосконалення, до постійного підвищення власного фахового рівня.
ПРН 17	Бути здатним до формування власної мотиваційної системи, мобілізації власних компетенцій для успішної наукової та науково-педагогічної діяльності.
ПРН 18	Уміти планувати структуру і зміст різних типів навчальних занять, обирати їхній тип відповідно до запланованих дидактичних цілей, застосовувати необхідні методи науково-педагогічної роботи відповідно до особливостей освітнього процесу.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Здобуття практикантом необхідних компетентностей для успішної організації та здійснення освітньої діяльності у вищому навчальному закладі, досягнення мети науково-педагогічної практики, виконання її завдань передбачає:

- відвідування лекцій, семінарів та інших практичних занять, що проводяться провідними викладачами кафедри з метою отримання методологічного досвіду, оволодіння методикою підготовки до занять та викладу навчального матеріалу;
- засвоєння принципів організації та контролю самостійної роботи студентів;
- відвідування лекцій та семінарів інших аспірантів-практикантів з метою аналізу проведеної ними роботи та підготовки письмових рецензій.

Навчально-методична робота практиканта має дві складові: *пасивну (позааудиторну)* та *активну (аудиторну)*.

Пасивна (позааудиторна) практика, як правило, передує аудиторній та передбачає відвідування лекцій, семінарських занять, консультацій, які проводять провідні викладачі кафедри; участь у навчально-методичній роботі кафедри; опрацювання теоретичних та науково-методологічних матеріалів для підготовки та проведення занять; роботу у бібліотеці; підготовку лекційних матеріалів та методологічних розробок семінарських занять; систематичну роботу із керівником практики; обов'язкове відвідування лекцій та семінарів своїх колег-практикантів і підготовка письмових рецензій проведених ними занять.

Активна (аудиторна) практика, що є найважливішим компонентом науково-педагогічної практики, спрямованим на шліфування викладацьких навичок аспірантів, передбачає проведення лекцій, семінарів, консультацій, участь у науково-методичній роботі базової кафедри тощо. До початку аудиторної практики практикант повинний передати викладачеві та керівнику практики тексти лекцій (кожна 10–15 сторінок стандартного комп'ютерного набору) та методичні розробки семінарських занять (3-5 сторінок стандартного комп'ютерного набору). Практикант допускається до аудиторної роботи після схвалення його лекційно-семінарських матеріалів викладачем та керівником практики.

Залік відбувається у вигляді публічного проведення лекційного та практичного заняття, під час проведення яких обов'язкова присутність викладача, керівника практики, колеґ-практикантів та за бажанням – інших працівників базової кафедри. Викладацька робота практиканта обговорюється присутніми особами: аналізується підготовка змістовна складова матеріалу, форма його викладу, використання технічних засобів, вміння працювати з аудиторією, контролювати освітній процес тощо. Основний викладач готує рецензію з оцінкою на роботу практиканта, письмові рецензії на роботу колеґи готують також інші практиканти.

Обсяг позааудиторної практики – 80 годин, з них відвідування лекцій: не менш, ніж 10 (20 годин), практичних занять (семінарів та консультацій): не менш, ніж 10 (20 годин), інше (робота у бібліотеці, підготовка до аудиторної практики, підготовка рецензій на колеґ-практикантів, участь у роботі кафедри та гуртів, участь у звітних лекціях та семінарах колеґ тощо) – 40 годин.

Обсяг аудиторної практики, зокрема звітна лекція та практичне заняття – 40 годин, з них 10 лекцій (20 годин), 8 семінарів (16 годин), 2 консультації (4 години).

Основні етапи науково-педагогічної практики

Перший етап	Знайомство з колективом базової кафедри. Планування своєї практичної роботи. Складання індивідуального плану роботи. Ознайомлення з документами науково-методичного забезпечення освітнього процесу. Ознайомлення з викладацькою майстерністю провідних викладачів кафедри (відвідування лекцій та практичних занять). Участь у роботі кафедри. Підготовка до самостійної аудиторної роботи.	Консультація керівника
Другий етап	Підготовка до самостійної аудиторної роботи. Узгодження лекційного матеріалу та методичних розробок практичних занять з керівником практики та основним викладачем.	Консультація керівника

	<p>Самостійна аудиторна робота – проведення лекцій та практичних занять.</p> <p>Участь у роботі кафедри.</p> <p>Відвідування занять своїх колег-практикантів.</p>	
Третій етап	<p>Проведення відкритих лекційних та практичних занять.</p> <p>Відвідування відкритих занять колег-практикантів.</p> <p>Організація і проведення засідань наукових товариств.</p> <p>Участь у роботі кафедри.</p>	Консультація керівника
Четвертий етап	<p>Оформлення документації з науково-педагогічної практики.</p> <p>Підготовка та захист звіту науково-педагогічної практики.</p> <p>Підведення підсумків практики.</p>	Консультація керівника

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності практиканта за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Вид роботи	Кількість балів за один вид роботи	Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів за курс
<i>Лекції</i>	3	Практикант успішно проводить лекційні заняття (форма викладу оригінальна, використовуються існуючі технічні засоби, побудова лекції логічна та сприяє засвоєнню матеріалу слухачами, встановлено контакт з аудиторією тощо), а текст лекції є змістовним, побудований на нових джерелах та працях науковців, оформлений відповідно до методологічних вимог	30
	1-2	Практикант в цілому успішно проводить лекції, але вони не носять новаторського характеру, існують проблеми теоретичного та метрологічного рівня під час викладацької роботи. Або текст лекцій не враховує новітніх розробок з теми лекції, сам текст не відповідає метрологічним вимогам.	

	0	Практикант не провів необхідну кількість лекцій.	
<i>Практичне заняття (семінари)</i>	4	Практикант успішно організовує роботу семінарів, пропонує для обговорення цікаві та актуальні теми, спонукає слухачів до наукової дискусії, а методична розробка відповідає всім необхідним вимогам	32
	1-3	Практикант в цілому успішно проводить семінарські заняття, але вони не вирізняються оригінальністю, або методологічні розробки містять суттєві недоліки	
	0	Практикант не провів необхідну кількість семінарів	
<i>Проведення наукових консультацій, наукове керівництво</i>	18	Практикант під час проведення наукових консультацій виявив себе досвідченим фахівцем та вмілим педагогом, що спричинилося до успішного написання одним із студентів наукової статті, що відповідає всім необхідними вимогам: актуальність, наукова новизна, оригінальність.	18
	6	Практикант надає фахові консультації, але це не спричинилося до написання наукової статті та наукового	

		керівництва	
	0	Практикант не проводить наукових консультацій та не здійснює наукового керівництва	
<i>Звіт практики</i>	15	Практикант вчасно підготував звіт, пройшов успішно всі етапи науково-педагогічної практики, а звіт відповідає всім необхідним вимогам та схвалений керівником практики	15
	10-14	Практикант не вчасно підготував звіт, але пройшов успішно всі етапи науково-педагогічної практики, а звіт відповідає всім необхідним вимогам та схвалений керівником практики	
	1-9	Практикант не пройшов успішно всі етапи науково-педагогічної практики, а звіт не відповідає всім необхідним вимогам, а керівник практики має суттєві зауваження до звіту	
	0	Практикант взагалі не пройшов науково-педагогічну практику	
<i>Оформлення документів</i>	5	Практикант вчасно підготував документи з науково-педагогічної практики та вони відповідають необхідним	

		вимогам	
	1-4	Практикант не вчасно підготував документи з науково-педагогічної практики та/або вони містять суттєві недоліки, не відповідають необхідним вимогам	
	0	Практикант взагалі не підготував документи з науково-педагогічної практики	

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Види діяльності	Бали
Лекції	0-30
Семінари	0-32
Наукові консультації, наукове керівництво	0-18
Звіту практики	0-15
Оформлення документів	0-5
Всього за практику	0-100

**Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної
університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу
та шкалу ECTS**

Рейтинговий показник	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
64-74	D (задовільно)	задовільно	
60-63	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1-34	F (неприйнятно)	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерієм успішності проходження аспірантом науково-практичної практики є досягнення ним за кожним видом діяльності мінімальної позитивної оцінки, яка відповідає 60 балам (Е, достатньо). У разі отримання оцінки «незадовільно» (від 35 до 59 балів) аспірант зобов'язаний повторно пройти науково-педагогічну практику, а у При цьому максимальна підсумкова оцінка після повторного проходження практики може бути лише «достатньо».

ФОРМА ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль під час науково-педагогічної практики здійснюється керівником практики шляхом систематичної перевірки, аналізу та оцінки роботи практикантів: відвідування лекцій та семінарів викладачів, а також колег-практикантів, підготовки лекційного матеріалу та методичних розробок практичних занять, наукових здобутків студентів під керівництвом практиканта. Поточний контроль передбачає оцінювання відповідно до критеріїв, викладених у «Порядку і критеріях оцінювання».

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці практики та передбачає публічне проведення практикантом лекційного і практичного занять, їхнього колективного обговорення та рецензування, а також захисту звіту педагогічної практики.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Практикант зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися. У разі дистанційних занять – завчасно перевіряти готовність технічних засобів, пристроїв та програмних продуктів до занять. Практикант зобов'язаний вчасно готувати та представляти необхідні документи та матеріали щодо науково-педагогічної практики, зокрема звіт про проходження науково-педагогічної практики.

У разі відсутності: через хворобу – аспірант зобов'язаний надати відповідний документ керівнику практики, через поважні особисті чи родинні обставини – пояснювальну записку на ім'я гаранта керівника практики.

Керівник практики бере на себе організацію науково-педагогічної практики аспірантів, зв'язки з вищим навчальним закладом, проводить регулярні консультації для практикантів, стежить за виконанням практикантами приписів трудової дисципліни та плану науково-педагогічної практики, контролює всі види робіт практикантів, бере участь у поточних та підсумкових аудиторних заняттях практикантів, захисті звіту практики тощо.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робіт має відповідати вимогам «Положення про дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Інституті історії України НАН України» (наказ № 15/1-од від 29.10.2018 року):

http://history.org.ua/uploads/editor-files/2022_11/637479eca39be.pdf

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Педагогіка вищої школи: підручник. Київ, 2009. 256 с.
2. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи: навч.-метод. посібник. Київ, 2008. 272 с.
3. Беседіна Л. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та метрологічна робота у навчальних закладах: метод. посібник. Київ, 2009. 204 с.
4. Виноградова В., Юрченко В. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посібник. Київ, 2018. 296 с.
5. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Київ, 2018. 290 с.
6. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ, 2015. 304 с.
7. Зайченко І., Теслюк В., Каленський А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. Київ, 2017. 484 с.
8. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посібник / І. Артьомов, І. Студеняк, Й. Головач, А. Гусь. Ужгород, 2015. 360 с.
9. Кудіна В. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ, 2007. 194 с.
10. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / Під ред. О. Мороза. Київ, 2001. 338 с.
11. Морозов В. Педагогічний процес як просвітництво і дослідницька діяльність // Вища освіта України. 2013. № 1. С. 28–39.
12. Нагаєв В. Методика викладання у вищій школі. Київ, 2007. 232 с.
13. Нісімчук А. Інноваційні технології педагогічної освіти. Луцьк, 2012. 478 с.
14. Пехота О. Освітні технології: навч.-метод. посібник. Київ, 2004. 256 с.
15. Сліпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. Київ, 2000. 210 с.
16. Староста В. Тестовий контроль психолого-педагогічної підготовки магістрів та аспірантів: навч. посібник. Ужгород, 2018. 100 с.
17. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. наук. пр. Київ, 2007. Вип. 15. 492 с.
18. Туркот Т. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ, 2011. 625 с.
19. Фіцула М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ, 2010. 456 с.
20. Ярошук Л. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: навч. посібник. Луцьк, 2010. 308 с.